

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

“Приносът на Кирил Стефанов за съхраняване на пиринския фолклор чрез ансамбъл Пирин”

**за присъждане на образователната и научна степен "Доктор"
на ст. преп. Мариана Борисова Манолева**

Област на висше образование /8. Изкуства/, Професионално направление
/8.3. Музикално и танцово изкуство/, Докторска програма /Теория и
практика на изпълнителското изкуство/

докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Музика“ при
Факултет по изкуствата, ЮЗУ „Н. Рилски“ – Благоевград

Рецензент: доц. д-р Георги Петков, НБУ, София

I. АКТУАЛНОСТ И ЗНАЧИМОСТ НА РАЗРАБОТЕНИЯ ПРОБЛЕМ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

Дисертационният труд на М. Манолева е насочен към изследване и изясняване процесите и факторите, свързани с творческия развой на ансамбъл „Пирин“ и приносът на Кирил Стефанов, в контекста на социокултурните условия в България, довели до възникването и утвърждаването на изкуството на професионалните фолклорни ансамбли и пряко рефлектиращи с творческите подходи при обработката на фолклорните първоизточници. Изследването на процесите, довели до надхвърлянето на локалните рамки, приобщаването към глобалните музикални потоци и превръщането на локалната традиция в част от световното общокултурно пространство, чрез анализиране творческите подходи и драматургични принципи, залегнали в съставянето на концертните програми на ансамбъл „Пирин“ са свързани с осветляването на един важен въпрос, а именно: по какъв начин и как изкуството на професионалните фолклорни ансамбли успя да се наложи, продължи да се развива и се превърна в транслатор на ценности от глобален мащаб.

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД, НА ИЗСЛЕДВАНИТЕ МЕТОДИ И НАУЧНИ ПОСТИЖЕНИЯ.

Дисертационният труд е разработен в голям обем – състои си от увод, три глави, заключение, библиографска справка и приложения, с общ обем от 278 страници. Използваната литература включва 84 заглавия /78 на кирилица, 4 на латиница и два интернет източника/.

Целта на изследването е извлечена от конкретния изследователски проблем, свързан с анализа на стиловите подходи на Кирил Стефанов при обработката на фолклорните първоизточници и разкриване на дълбоката генетична връзка с традицията в авторските му произведения на фолклорна основа, по начин, по който тези две сфери на творческа дейност са в непрекъснато симбиозно взаимодействие, създаващо условия за търсенето на нови естетически измерения на съществуване на традицията.

Най-важният акцент в **първа глава** на изследването представлява периодизацията на творческия развой на ансамбъл «Пирин», в основата на която са залегнали динамиката на процесите, отнасящи се до репертоарната политика, ръководството на ансамбъла и сценичните изяви, които в тяхната съвкупност предопределят възходът и световното признание на изкуството на ансамбъл «Пирин».

Анализирането на тези процеса до момента не е било обект на други научни разработки, свързани с изкуството на професионалните фолклорни ансамбли, третиращи преди всичко различни аспекти от творческия продукт на първият български ансамбъл «Ф. Кутев», което в една или друга степен остави извън ползрението на етномузиколозите проблемите и състоянието на останалите фолклорни ансамбли. Ето защо, оценявам като реален принос на докторанта предложената периодизация, защото тя дава отговор на редица въпроси - по какъв начин ансамбъл «Пирин» надскочи локалните си измерения и се превърна в една от емблемите на българското професионално фолклорно изкуство.

Особено ценен момент в настоящата разработка представлява анализирането на творческите подходи на Кирил Стефанов в музикално-художественото претворяване на фолклорната традиция, конкретно анализирани както по отношение на неговите обработки, така и по отношение на авторските му произведения на фолклорна основа и съответно изясняването на общото и специфичното, но в неговата динамика, в контекста на постепенното професионализиране изкуството на ансамбъл «Пирин» за периода от сформирането му до 2005 г.

С оглед по-задълбоченият анализ на третирания в настоящата глава проблем е съставена класификация на огромното по обем творчество на Кирил Стефанов по отношение двете основни творчески сфери – фолклорната обработка и авторските произведения.

По отношение на фолклорната обработка в класификацията са залегнали четири показателя: вида на изпълнителския състав, функционалната насоченост, метроритмическата организация и фолклорната област на песента. Ако първите три имат отношение към търсенето на отговор на въпроса до каква степен спецификата и разнообразието на пиринския музикален фолклор е намерило отражение в неговите обработки, то последният показател се възприема като индикатор за надхвърляне на локалните рамки и обвързване с особеностите на другите фолклорни области, което според думите на К. Стефанов е с цел, търсенето и показването на онези еднотипни връзки и явления, разкриващи, от една страна, многообразието на българския фолклор, а от друга, категоричната му единна основа на целокупна, самобитна художествена система.

Чрез класификацията на фолклорната обработка докторантката търси не само отговор на въпроса доколко своеобразието на музикално-фолклорните явления е намерило отражение в творчеството на Кирил Стефанов, но и до каква степен неговите стилови подходи обогатяват фолклорните първоизточници, по начин, съхраняващ фолклорната традиция.

При анализа на авторските произведения на фолклорна основа е съставена по-обобщена класификация, имаща отношение единствено към вида на изпълнителския състав и на тази основа обособяването на два основни типа – хорови и солови, към които са причислени и песните за малки вокални групи, които заемат незначителна част от творчеството на Кирил Стефанов.

Особено ценното в тази класификация е обособяването на творческите подходи и тяхната специфика /за разлика от обработките/, чрез които Кирил Стефанов търси малко по-свободно третиране на фолклорните първоизточници, отнасящи се до формообразуването, вокализният принцип на мелодическото изложение, фолклорноскатовата техника и особеностите на орнаментирането, но по начин, запазващ връзката с традицията и нейното обогатяване на основата на характерните за песента ладово-интонационни особености, метрико-ритмическа организация и диалектна принадлежност.

Класификацията и обособяването на творческите подходи във фолклорните обработки и авторски произведения на фолклорна основа, демонстрират задълбочената аналитична дейност на докторантката и представляват неоспорим принос в обогатяване познанието за отношението към фолклора и творческия принос на Кирил Стефанов за развитието и утвърждаването на професионалното фолклорно изкуство в България.

В трета глава „Пресъздаване на традиционните обреди и обичаи, пространствено-времева организация и драматургия на музикално-

концертните постановки на ансамбъл Пирин“ се открояват три акцента, имащи отношение към съставянето на концертните програми на ансамбъла.

Първият акцент визира въпроса за хореографията и вплитането ѝ в общото драматургическо изграждане на концертните програми, в това число и музикално-танцовите постановки. На тази основа са обособени два типа танцови композиции, със съответните подтипове, в зависимост от мястото и значението им в общото изграждане на концертната програма и кореспондиращи с творческите концепции на хореографите. Тук е направена връзка с пресъздаването на традиционната обредна практика и подчертано значението на танца, чрез който различни обредни ритуали умело се вплитат в концертните програми и имат за цел, не цялостно представяне /като „Сватба“ на Ф. Кутев/, а допълнително динамизиране на концертната програма.

Вторият акцент е свързан с обособяването на драматургичните принципи на изграждане на музикално-танцовите постановки на ансамбъл „Пирин“, изясняване мястото, значението и обвързването на отделните звена на ансамбъла в общото изграждане и съответните изводи при анализа на най-изпълняваните музикално-танцови постановки.

Третият акцент има отношение към обособяването на факторите, свързани с творческия възход и международно признание на ансамбъл „Пирин“, надхвърлянето на локалните измерения и включването в глобалните музикални потоци. Докторантката е открила двупосочността на проявление на този процес. **От една страна**, това е свързано с интегриране на локалното в глобалното във вида, характеризиращ художествения репертоар на ансамбъла и кореспондиращ с творческите подходи на К. Стефанов при обработката на фолклорните първоизточници и авторски произведения. **От друга страна**, има отношение към експериментирането в подхода към традицията, при което локалното се смесва с различни глобални музикални явления, водещо до нов синтетичен продукт и на тази основа са анализирани двата единствени опита на К. Стефанов – аудиодиска „Рей Лема – проф. Кирил Стефанов и българските гласове на „Пирин“ и концертното турне на ансамбъла в Португалия през 1998 г. съвместно с певицата Амелия Муш.

Всички тези въпроси, разглеждани в третата глава на труда не са били обект на изследване до момента от етномузиколозите и носят реален принос, свързан от една страна, с изясняване драматургията на музикално-танцовите постановки като съществено условие, създаващо условия за обвързването на отделните звена на ансамбъла и възприемане на симбиозно им единство при изграждането на кулминационното напрежение, а от друга диференцирането на посоките на вплитането на локалното в глобалното.

III. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.

1. Докторантката Мариана Борисова Манолева е изпълнила изискванията на чл. 6 от ЗРАСРБ, както и чл. 24 от ППЗРАСРБ за придобиване на образователната и научна степен „Доктор“;
2. Дисертационният труд притежава научни приноси и свидетелства за това, че докторантът притежава задълбочени познания и способности за осъществяване на научни изследвания;
3. Авторефератът отразява вярно структурата и съдържанието на труда и акцентира върху най-важните моменти, резултати и изводи от изследванията;
4. По дисертационния труд са посочени четири самостоятелни статии, свързани тематично с труда, като една от тях е реферирано издание, индексирено към **SCOPUS, ERIN PLUS, РИНЦ /eLibrary.ru/**

На основание чл. 12 от ЗРАСРБ и чл. 32 от ППЗРАСРБ давам **ПОЛОЖИТЕЛНА ОЦЕНКА** на дисертационния труд „Приносът на Кирил Стефанов за съхраняване на пиринския фолклор чрез ансамбъл Пирин” разработен от докторантката на самостоятелна подготовка Мариана Борисова Манолева и подкрепям присъждането на ОНС «Доктор».

15.05.2017

РЕЦЕНЗЕНТ:

доц. д-р ГЕОРГИ ПЕТКОВ